

Oponentský posudok na habilitačnú prácu PhDr. ThDr. Maroša Šipa, PhD.

Predkladaná habilitačná práca rieši problematiku, ktorá kontinuálne zapadá do aktuálnych úloh a potrieb spoločnosti. Ide o zvlášť citlivú problematiku, nakoľko sa dotýka ľudí, ktorí vo svojich terminálnych štádiách identifikovateľných diagnóz sú odkázaní na pomoc iných. Autor analyzuje jednu z foriem pomoci, a to implementáciu spirituality do sprevádzania náročným obdobím človeka do večnosti, pričom akcentuje základné požiadavky smerujúce k ľudskej dôstojnosti. Komplexne podáva možnosti spirituality, ktoré je možné indikovať človeku prostredníctvom kňaza, duchovného. Prvou kapitolou prezentuje spirituálnu starostlivosť o chorých a zomierajúcich, správne chápe človeka ako bytosť bio-psycho-sociálno-spirituálnu. Ide o aktuálne a pravdivé videnie človeka v jeho osobnostných zložkách. Dialekticko-materialistická pedagogická a sociologická veda osobnostnú dimenziu spirituality popierala. O to viac pretrváva zápas o jej aktualizáciu do systému zložiek osobnosti človeka. Autor s určitou dávkou precíznosti, argumentačne a logicky zdôvodňuje nevyhnutnú potrebu spirituálneho vedenia a jeho aplikáciu v štádiu paliatívnej starostlivosti a zomierania. Poukazuje na pozitívne účinky spirituality jednak vlastnou vedecko-výskumnou empiriou a taktiež výsledkami bádania iných autorov. Spiritualita a religiozita majú byť dôležitou súčasťou nášho života, poukazujú na to aj pomáhajúce disciplíny ako napríklad psychológia, dokonca sú to najdôležitejšie aspekty v paliatívnej starostlivosti. Je to jedna z osobnostných zložiek, prostredníctvom ktorej môžeme človeku zmierniť ťažobu z terminálneho štádia jeho diagnózy a dôstojne ho pripraviť na odchod do večnosti. Autor sa veľmi správne vysporiadal s pojmami spiritualita a religiozita s poukazom na komparáciu názorového spektra jednotlivých autorov. Poukazuje, v čom je pridaná hodnota a spôsob pomoci človeku prostredníctvom spirituality a religiozity. Spiritualita je dôležitá aj pri smrti samotnej, dáva človeku nádej a istotu začiatku novej existencie. Autorova argumentácia je v tejto otázke veľmi kvalifikovaná, opiera sa o základné postuláty zo Svätého písma, učenia svätých Otcov ako aj o renomovaných autorov v konfrontácii s vlastnou poznatkovou sférou a presvedčením. V ďalšom za autor venuje spirituálnemu hodnoteniu v paliatívnej starostlivosti. V tejto kapitole autor podrobne analyzuje jednotlivé prístupy spirituality, s cieľom zlepšiť kvalitu života človeka v terminálnom štádiu jeho ochorenia ako aj proces zomierania. Ide o hodnotenie procesu, ktorého výsledkom je kvalita prežívania a stupeň zmiernenia a pokoja pri odchode do večnosti. Správne poukazuje, že do paliatívnej zdravotníckej starostlivosti má byť zaradená aj spirituálna starostlivosť. Dôležité je vymedzenie kompetencií a možnosti kňaza, ako intervenanta spirituálnej starostlivosti, analyzuje očakávania a metódy spirituálnej starostlivosti. Poukazuje na dobrú pripravenosť kňaza, aby jeho spirituálne pôsobenie nebolo kontraproduktívne. Pri odporúčaní poukazuje na odkazy svätých Otcov, renomovaných autorov a hlavne poukazuje na jedinečný zdroj dobrej praxe Sväté písmo. Tieto osobnostné predpoklady by mali byť kvalitnou profesionálnou prípravou každého duchovného. Poznať spirituálne potreby chorých a zomierajúcich je základným predpokladom kňaza pri jeho spirituálnej starostlivosti. Súhlasíme s autorom, že základnými atribútmi paliatívnej starostlivosti sú pocit pokoja, stability a bezpečia, týmto procesom sa naplňajú existenčné potreby. Tu práve vidíme zmysel a prínos spirituálnej starostlivosti. Autor správne poukazuje aj na ďalšiu kompetenciu kňaza, aby predmetný obsah paliatívnej starostlivosti odovzdal adekvátnou formou svojmu blížnemu, klientovi, a to zdatnosť v komunikácii. Zmierenie a odpustenie správne považuje za základné predpoklady k osobnostnému vyrovnaniu a navodeniu pokoja, istoty a bezpečia. Druhá kapitola práce je venovaná ľudskej dôstojnosti, ktorá by sa mala zachovať počas celej existencie človeka. Aj v tejto kapitole sa autor správne zameriava na Sväté písmo, argumentácia zachovania ľudskej dôstojnosti je výstižná a presvedčivá. Terminologicky a definične charakterizuje ľudskú dôstojnosť, následne ju interpretuje pre potreby paliatívnej starostlivosti. Argumentácia je navyše v práci umocnená uvedením medzinárodných deklarácií a dohovorov. Dôstojný prístup je cestou k dosiahnutiu sebaúcty u jednotlivcov, tento pocit je veľmi dôležitý

k dôstojnému prežívaniu ťažkej životnej situácie. Samotná úcta a uznanie sú základnými ľudskými potrebami a treba ich celoživotne naplňovať. Zároveň treba podotknúť, že autor uvádza aj najčastejšie porušovania ľudských práv chorých osôb. Ťažiskovou problematikou v tejto kapitole je analýza ľudskej dôstojnosti z teologickej perspektívy. Autor sa v tejto problematike preukázal ako výborný znalec biblických odkazov k skúmanej problematike, citácie vystihujúce podstatu človeka stvoreného podľa Božieho obrazu. Tretia kapitola podčiarkuje interdisciplinárny prístup k predmetnej, skúmanej problematike. Zhodnocuje paliatívny tím a vzájomné rešpektovanie jednotlivých disciplín a ľudí ich zastupujúcich. Text je obohatený aj o konkrétne prípady, ktoré poukazujú na rešpektovanie kňaza, ako člena paliatívneho tímu v starostlivosti o chorého. Vzájomné sa rešpektovanie jednotlivých profesií je mimoriadne dôležitým fenoménom v komplexnej starostlivosti o chorého. Autor správne poukazuje na historickú genézu poskytovania paliatívnej starostlivosti, čím ju zvýznamňuje a dodáva jej patričnú dôležitosť. V rámci interdisciplinarity uvádza poslanie psychológa, psychoterapeuta, fyzioterapeuta, arteterapeuta, biblioterapeuta, muzikoterapeuta, sociálnych pracovníkov. Posledné dve subkapitoly sa venujú otázkam sociálneho a duchovného poradenstva. Ide o oblasť poznania, ktorá sa za posledné obdobie rozvíja v rámci sociálneho poradenstva a tvorí relatívne novú paradigmu v spoločenských vedách. Ide o nový prístup ku klientovi, v ktorom sa integruje teológia do sociálnych vied. Z pohľadu teologických vied takýto druh poradenstva kontinuálne zapadá do sociálnej teológie. Tu treba uviesť, že autor patrí k prvým na Slovensku, ktorí rozvíjali systém duchovného poradenstva. Z predmetného textu cítiť erudovanosť a výbornú znalosť predmetnej problematiky, z hľadiska dôležitosti interpretovaného obsahu, autor rozdelil pôsobnosť a úlohy sociálneho a duchovného poradenstva v paliatívnej starostlivosti do dvoch samostatných subkapitol. V závere autor zhodnocuje prínos spirituality a jeho význam a nenahraditeľnosť v paliatívnej starostlivosti.

V závere konštatujem, že predmetnou habilitačnou prácou jej autor preukázal výborne zvládnutú problematiku, k spracovaniu témy využil aktuálne informačné zdroje, zvlášť oceňujem interpretáciu k problematike zo Svätého písma. Preukázal sa ako vyzretá vedecko-pedagogická osobnosť.

Habilitačná práca PhDr. ThDr. Maroša Šipa, PhD. *Dimenzie spirituality v paliatívnej starostlivosti* spĺňa všetky podmienky, ktoré sa vyžadujú od takýchto druhov prác. Na základe tejto skutočnosti ju odporúčam prijať na obhajobu a po úspešnej obhajobe odporúčam menovanému priznať akademický titul docent v odbore habilitačného a inauguračného konania Pravoslávna teológia.

V Prešove 14. 10. 2020

prof. PhDr. Tomáš HANGONI, PhD.